

Образи руських князів і Ярославни в „Слові о полку Ігоревім”

8 клас

Галина Марусин,

учитель української мови та літератури

Тернопільської ЗОШ №2

Мета уроку: допомогти учням усвідомити ідейно-художній зміст твору; розвивати вміння узагальнювати, спостерігати за текстом, робити висновки, характеризувати головних персонажів; формувати інформаційну компетентність, усвідомлення цінності власної думки; виховувати правову культуру школярів, інтерес до минулого, повагу до історичних надбань.

Тип уроку: комбінований.

Хід уроку

I. Організаційний момент

З'ясування емоційної готовності до уроку («Асоціативний настрій»).

Обмін побажаннями з сусідом по парті.

II. Мотивація навчальної діяльності

Учень декламує поезію «Ярослав Мудрий» з книги

О. Олеся «Княжа Україна».

...Пролетіли дні короткі...

Перед смертю Ярослав

Всіх синів своїх покликав

І з любов'ю проказав:

«Вас я, діти, покидаю

Йду я в ліпшу сторону,

Але, діти, пам'ятайте

Мою заповідь одну:

Не сваріться, жийте в згоді:

Тільки мир збере усе,

А незгода, наче вітер,

Все по полю рознесе.

Як не будете всі разом

Йти до спільної мети,

Ви, державу зруйнувавши,

Подастесь у світи.

Ви розгубите ту землю,

Що придали вам батьки,

І тинятиметься всюди,

Як вигнанці й жебраки...»

На екрані – портрет Ярослава Мудрого.

Запитання до учнів:

— Що дало право Ярославу Мудрому дати такий заповіт? Чи був він виконаний?

— Про які часи ми з вами будемо говорити сьогодні на уроці і як вони пов'язані з темою уроку?

Слово вчителя. Своєю красою, мудрістю, філософською глибиною зачаровує нас найвидатніша пам'ятка давньої української літератури «Слово о полку Ігоревім». Невідомий автор з ніжністю і любов'ю оспівує у творі руських воїнів, їх хоробрість, відданість жінок, котрі чекають своїх чоловіків – князів, які є захисниками рідної землі... Тож сьогодні ми зосередимо увагу на персонажах твору, постараємось зрозуміти їх дії, вчинки.

Запис у зошити теми уроку.

III. Актуалізація опорних знань

— Коли написано «Слово о полку Ігоревім»?

— Хто віднайшов цю важливу пам'ятку?

— Які два жанри поєднує «Слово о полку Ігоревім»?

— Хто займався дослідженням твору?

— Яке враження справив на вас твір після першого прочитання?

На екрані – ілюстрації до твору.

IV. Сприйняття й засвоєння учнями навчального матеріалу

Робота в групах.

I група. Скласти усну розповідь про князя Ігоря від першої особи.

II група. Яким виступає у творі князь Всеволод? Наведіть приклади цитат.

III група. Представити князя Святослава за допомогою асоціацій. Пояснити свої міркування.

IV група. Схарактеризувати Ярославну за допомогою епітетів, пояснити, чому саме ці слова ви підбрали?

Презентація виконаних завдань. (Учень з групи представляє результат праці, а однокласники уважно слухають і доповнюють його відповідь. Виступи учнів супроводжуються показом портретів Ігоря, Всеволода, Святослава, Ярославни.)

I група. Розповідь про князя Ігоря (орієнтовна відповідь)

Я, князь Ігор, є сином чернігівського князя Святослава Ольговича. Княжив у Новгороді-Сіверському, Чернігові. Мене турбувала доля Київської Русі, тому старався бути завжди хоробрим, будь-якою ціною здобути славу своїй державі. У мене було багато вдалих походів, але 1185 року не пощастило. Був у дорозі мені загадковий знак з неба, і бояри сказали, що це зловісне знамення, що попереду жде велика біда. Однак перша перемога додала мені сили, відваги. У наступній битві я втратив багато своїх воїнів, самому довелося побувати у полоні. Я старався бути вірним товаришем своїм дружинникам, хотів допомогти брату Всеволоду, коли його оточили вороги. Я сміливо і відважно бився з половцями два дні, пам'ятав, що «лучче потятим бути, аніж полоненим».

У полоні половецький хан ставився до мене з повагою, хотів бачити мене своїм союзником. Але я думаю тільки про свій край, про воїнів, про Ярославну... Мені допомогли втекти з полону звірі, птахи, сама природа. І от моя мрія здійснилась – я знову у рідній стороні..

II група характеризує князя Всеволода.

Всеволод – брат князя Ігоря. Він мужній, сміливий воїн, готовий захищати свою державу у будь-яку хвилину. Піклується про своїх товаришів, підтримує брата у його думках і діях, завжди готовий прийти на допомогу. Це ми можемо підтвердити такими словами із тексту:

Ігор жде брата Всеволода.

І сказав йому буй-тур Всеволод:

«Один брат,

один світ світлий – ти, Ігорю!

Обидва ми Святославичі!

Сідлай, брате, свої бистрії коні,

а мої вже готові,

осідлані під Курськом, попереду.»

Всеволод має мужність визнати свої помилки і кається. Він думає не про свою славу, а про перемогу над ворогами.

Звучить уривок із рок-опери «Полуденна ніч» – «Віщий сон Святослава».

Запитання до учнів:

Чому Святослав був засмучений?

Що віщував сон князеві?

Чи таким він бачив результат бою?

III група представляє князя Святослава за допомогою асоціацій.

Князь Святослав є мудрою, досвідченою людиною, усі події оцінює з висоти свого досвіду, тому він нам уявляється орлом, що хоче своїм синам дати підказку.

Ще героя можна порівняти з сонцем, бо випромінює багато тепла, світла і добра, а також з джерелом, адже його мудрість є такою ж невичерпною і чистою, як джерельна вода...

IV група. Інсценізація вірша Т. Г. Шевченка «Плач Ярославни».

Орієнтовна відповідь.

Про Ярославну у творі ми дізнаємося тільки з одного епізоду. Можемо сказати, що вона зображена сумною, бо знає, що її чоловік у полоні. Закохана – готова прийняти допомогу від будь-яких сил, тільки щоб коханий був поряд. Приваблює її духовна краса – у творі ніде не сказано, що Ярославну цікавить щось матеріальне, вона думає тільки про життя коханого та його дружинників. Віруюча – вірить у допомогу сил природи, у повернення свого коханого. Надійна – у тяжкі хвилини для свого чоловіка думає тільки про нього. А також у творі вона виступає ніжною, красивою і щирою.

Звучить композиція М. Лисенка «Плач Ярославни».

V. Закріплення знань, умінь і навичок

Запитання до учнів:

Про що свідчить ідеалізація героїв твору? (*Про любов, прагнення уславити, звеличити*).

VI. Підбиття підсумків уроку

— Що вам найбільше на уроці сподобалось?

— За допомогою яких аргументів ви б переконали своїх друзів прочитати «Слово...»?

— Чи допоміг твір відтворити у вашій уяві відомі історичні факти?

VII. Домашнє завдання

Повідомлення «„Слово о полку Ігоревім” у сучасному образотворчому мистецтві та популярній музиці».
